

Kalendarium łambinowickie

(styczeń – grudzień 2011)

Styczeń

10 stycznia

- W muzeum rozpoczął się cykl zajęć dla dzieci i młodzieży „Ferie zimowe w muzeum”. W jego ramach odbyły się warsztaty historyczno-artystyczne przeprowadzone na wystawie czasowej pt. „W krzywym zwierciadle. Jeńcy wojenni w obozach Wehrmachtu” oraz zajęcia pt. „Pasja, rozrywka, ratunek. Gry stolikowe w obozach Wehrmachtu”.

Luty

7 lutego

- W Opolu uroczyście otwarto galerię wystawienniczą, budowaną w latach 2009–2010, która połączyła dwie, istniejące wcześniej części muzeum; równocześnie odbył się wernisaż wystawy czasowej pt. „W krzywym zwierciadle. Jeńcy wojenni w obozach Wehrmachtu” oraz promocja katalogu, towarzyszącego ekspozycji.

8–9 lutego

- W Opolu i Łambinowicach odbyły się spotkania z Grażyną Stankiewicz, reżyserką filmu dokumentalnego „Stalag 319” w Cholm (Chełmie), przez który przeszło ok. 200 tys. jeńców, w większości żołnierzy Armii Czerwonej, z czego 89 tys. zmarło lub zostało zamordowanych. Ponadto G. Stankiewicz przeprowadziła warsztaty filmowo-dziennikarskie dla młodzieży polskich gimnazjów.

Marzec

11 marca

- W Opolu miało miejsce oficjalne otwarcie wystawy czasowej, przygotowanej przez Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi pt. „Sybiracy – patrio-

ci – tułacze. Losy deportowanych Polaków w latach 1940–1956”. Wystawie towarzyszył katalog pt. *Pamiętki sybirackie w Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi*.

17 marca

- Przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych odbyły się obchody 66 rocznicy wyzwolenia obozów jenieckich w Lamsdorf. W uroczystości uczestniczyli przedstawiciele organizacji kombatanckich, władz państwowych i samorządowych, służb mundurowych, nauczyciele i uczniowie oraz mieszkańcy okolicznych miejscowości. Gościem honorowym był Władimir Tkaczew, Konsul Generalny Federacji Rosyjskiej w Polsce. Jednym z elementów obchodów była modlitwa ekumeniczna za zmarłych i pomordowanych jeńców Stalagu 344 Lamsdorf, przeprowadzona przez ks. Adama Ciosmaka, ks. Mariana Niemca, protodiakona Eugeniusza Cebulskiego i ks. kanonika Jerzego Szczurka oraz rabina Icchaka Raporta. Na zakończenie uroczystości odczytano Apel Pamięci, żołnierze 10. Opolskiej Brygady Logistycznej oddali salwę honorową, a uczestnicy złożyli kwiaty. W muzeum zaproszeni goście wysłuchali prelekcji pt. „K swobodie. Pierwsze dni wolności w Stalagu 344”, wygłoszonej przez dr Annę Wickiewicz, połączonej z prezentacją materiałów ikonograficznych ze zbiorów muzeum.

24 marca

- W opolskiej siedzibie muzeum odbyło się oficjalne otwarcie wystawy czasowej pt. „Kobiety w Wojsku Polskim. Historia i współczesność”, przygotowanej przez Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej. Po otwarciu ekspozycji goście wysłuchali prelekcji dr. Mariusza Patelskiego z Uniwersytetu Opolskiego pt. „Cecylia Jordan Rozwadowska – «minister oświaty» w Oberlangen”.

31 marca

- W muzeum w Opolu został przeprowadzony finał wojewódzki VI edycji Regionalnego Konkursu Wiedzy Historycznej pt. „Obozy w Lamsdorf/Łambinowicach (1870–1946). Historia i współczesność”, zorganizowany wspólnie ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu. Patronat nad konkursem objął

Marszałek Województwa Opolskiego, Józef Sebesta. W finale wzięło udział 14 uczniów szkół ponadgimnazjalnych z całego województwa. Nagrodę I stopnia otrzymał Damian Brzoska z III Liceum Ogólnokształcącego (dalej: LO) im. Marii Skłodowskiej-Curie w Opolu, II stopnia – Michał Sowa a III stopnia – Marcin Malecko, obaj z LO im. Władysława Broniewskiego w Strzelcach Opolskich. Wyróżnienie przyznano Karolinie Mazur z LO im. Bohaterów Powstań Śląskich w Grodkowie. Wyróżnienie Dyrektora Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu (dalej: CMJW w Łambinowicach-Opolu) otrzymał Jakub Turoń z Zespołu Szkół Rolniczych im. Tadeusza Kościuszki w Namysłowie.

Kwiecień

4 kwietnia

- W Łambinowicach gościli nauczyciele z Polski i Niemiec – uczestnicy międzynarodowego seminarium, odbywającego się w ramach projektu „Łambinowice – Osthofen – Hinzert”, którzy zapoznali się z historią miejsca pamięci oraz z działalnością muzeum, szczególnie w zakresie edukacji.

8 kwietnia

- W Łambinowicach odbył się finał wojewódzki XIX edycji Konkursu Recytatorskiego Poezji Jenieckiej „Nie traćmy pamięci”. Patronat honorowy nad konkursem sprawował Marszałek Województwa Opolskiego, J. Sebesta. W konkursie wzięło udział 52 uczniów ze szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych województwa opolskiego. Jury przyznało dziewięć nagród, sześć wyróżnień i trzy nagrody specjalne za dobór repertuaru: I nagroda – szkoły podstawowe: Marcel Gisal z Publicznej Szkoły Podstawowej (dalej: PSP) nr 2 w Głubczycach, gimnazja: Wiktoria Przybylska z Publicznego Gimnazjum (dalej: PG) w Głogówku, szkoły ponadgimnazjalne: Daria Kacprzycka z Zespołu Szkół (dalej: ZS) Ekonomicznych w Nysie; II nagroda – szkoły podstawowe: Agnieszka Karbownik z PSP nr 2 w Niemodlinie, gimnazja: Anna Paszkowska, reprezentująca Korfantowskie Stowarzyszenie

„EKWANS”, szkoły ponadgimnazjalne: Diana Zarębska z LO w Strzelcach Opolskich; III nagroda – szkoły podstawowe: Nikola Warzecha z PSP w Łubnianach, gimnazja: Aleksandra Gabryel z PG w Łambinowicach, szkoły ponadgimnazjalne: Aleksandra Badowska z LO w Grodkowie; wyróżnienia – szkoły podstawowe: Agnieszka Orlikowska z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Jastrzębiu i Adriana Bielakiewicz z PSP w Gieralcicach, gimnazja: Nicola Knopp z ZS Ogólnokształcących w Opolu oraz Dorota Buszyńska z ZS w Korfantowie, szkoły ponadgimnazjalne: Elżbieta Hrycaj z ZS w Tułowicach i Nikola Brisch z LO nr 5 w Opolu; nagrody za dobór repertuaru – szkoły podstawowe: Borys Kosek z PSP w Prudniku, gimnazja: Wiktoria Przybylska z PG w Głogówku, szkoły ponadgimnazjalne: Marek Ślimak z Technikum Ekonomicznego w Nysie.

12 kwietnia

- Jarosław Furgała – były jeńiec wojenny i artysta ludowy był gościem spotkania, zorganizowanego w Łambinowicach dla młodzieży Zespołu Państwowych Placówek Kształcenia Plastycznego im. Jana Cybisa w Opolu (dalej: ZPPKP).

12–14 kwietnia

- W Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach odbywał się VI Plener Plastyczny, w którym uczestniczyło 25 licealistów z ZPPKP.

Maj

8 maja

- W Łambinowicach obchodzono uroczyste 66 rocznicę zakończenia II wojny światowej; przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych złożono kwiaty. W obchodach uczestniczyli kombatanci, przedstawiciele władz wojewódzkich i samorządowych, służb mundurowych, instytucji kulturalno-oświatowych, młodzież szkolna i mieszkańcy gminy Łambinowice.

12 maja

- W *Gedenkstätte KZ Osthofen* (Miejscu Pamięci KZ Osthofen) w Niemczech odbyło się uroczyste otwarcie najnowszej wystawy czasowej pt. *„Kriegsgefangene – eine europäische Erinnerung. Łambinowice – Museum und Gedenkstätte / Jeńcy wojenni – europejska pamięć. Łambinowice – muzeum i miejsce pamięci”*, przygotowanej przez CMJW w Łambino-

- wicach-Opolu. Ekspozycja prezentuje rozległą działalność muzeum i szczególny charakter miejsca, napiętnowanego wojnami i związanego z tragicznymi losami ludzi wielu narodowości w XX w.
- 20 maja – W siedzibie muzeum w Opolu zorganizowano IV Noc Muzeów. Zainteresowani mogli zwiedzić wystawę pt. „Książka w obozach polskich jeńców wojennych na terenie III Rzeszy i krajów okupowanych (1939–1945)”, wysłuchać prelekcji pt. „Niepokorni. Ucieczki z niemieckich obozów jenieckich” oraz obejrzyć filmy dokumentalne i fabularne, poświęcone tematyce jenieckiej. Najmłodszy zwiedzający tradycyjnie wzięli udział w warsztatach historyczno-plastycznych. Tym razem ich hasło przewodnie brzmiało „Pod osłoną nocy. Konspiracja w obozach jenieckich”.
- 22 maja – Muzeum brało udział w 9 Opolskim Festiwalu Nauki, którego organizatorem był Uniwersytet Opolski. Zaprezentowano wydawnictwa muzeum, wystawę czasową pt. „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach w obiektywie” oraz elektroniczne gry edukacyjne i tradycyjne puzzle, które powstały na podstawie zdjęć Miejsca Pamięci Narodowej w Łambinowicach, rysunków uczniów opolskiej szkoły plastycznej i fotografii archiwalnych.
- 26 maja – W Łambinowicach zorganizowano po raz siódmy sesję edukacyjną pt. „Jeśli nie pamięć, to co? Edukacja w miejscach pamięci narodowej”. Wzięli w niej udział muzealnicy, nauczyciele, wykładowcy akademicy i studenci. Celem sesji była prezentacja możliwości edukacyjnych miejsc pamięci (z uwzględnieniem Miejsca Pamięci Narodowej w Łambinowicach), wymiana doświadczeń oraz wypracowanie nowych rozwiązań dydaktyczno-metodycznych, dotyczących edukacji historycznej, regionalnej i obywatelskiej. W tym roku szczególny akcent położono na możliwości pracy metodą projektu edukacyjnego, której obowiązek realizacji został wprowadzony do szkół.
- Podczas sesji ogłoszono także wyniki III edycji konkursu na projekt edukacyjny pt. „Póki nie jest za

późno”, który odbył się pod patronatem honorowym Sekretarza Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Andrzeja Krzysztofa Kunerta oraz Marszałka Województwa Opolskiego, Józefa Sebesty. Na konkurs zgłoszono 47 prac z całej Polski. Jury przyznało nagrody I, II i III stopnia oraz dwa wyróżnienia (szczegółowe informacje o laureatach na stronach 193–194).

27 maja

- Ukazał się 33 tom „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego”. Redaktorem tomu jest mgr Magdalena Kruk-Kuchcińska.

Czerwiec

4 czerwca

- Po raz drugi muzeum uczestniczyło w przedsięwzięciu, które zorganizowały opolskie instytucje kulturalne i naukowe – Nocy Kultury. Dla najmłodszych uczestników przygotowano warsztaty historyczne i plastyczne pt. „Pod osłoną nocy”. Wszyscy zainteresowani mogli wysłuchać prelekcji pt. „Niepokorni. Ucieczki z niemieckich obozów jenieckich”, a także obejrzeć filmy dokumentalne i fabularne, poświęcone tematyce jenieckiej. Ponadto można było obejrzeć dwie wystawy czasowe pt. „Książka w obozach polskich jeńców wojennych na terenie III Rzeszy i krajów okupowanych (1939–1945)” i „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach w obiektywie”.

7 czerwca

- W Opolu odbyło się posiedzenie Rady Muzeum, która pozytywnie zaopiniowała sprawozdanie z działalności muzeum w roku 2010 oraz plan pracy na rok 2011. Po raz pierwszy Rada zebrała się w nowym składzie: Piotr Bartnik, Aleksander Iszczuk, Tomasz Karpiński, Marek Kawa, Danuta Kisielewicz, ks. bp Jan Kopiec, Ewa Marzec, Mieczysław Moryto, Krystyna Oleksy, Norbert Rasch, Stanisław Senft, Zbigniew Szczerbik, Józef Śliwa, Walter Świerc i Czesław Wawrzyniak.

Czerwiec

- W Łambinowicach, w ostatnich dniach czerwca, zdemontowano Pomnik Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf. Nieodwracalnemu zniszczeniu uległy trzy granitowe elementy informacyjne obelisku, tj. znak Polski Walczącej i tablica (BOHATEROM POWSTANIA WARSZAWSKIE-

GO 1944 ROKU – JEŃCOM STALAGU 344 LAMSDORF / ŻOŁNIERZE ARMII KRAJOWEJ OPOLSZCZYŹNY / SIERPIEŃ 1997), znajdujące się w centralnej części monumentu, a także tablica umieszczona na cokole (BYŁO ICH 5789 W TYM 600 MŁODOCIANYCH).

Lipiec

12 lipca

- Ukazała się praca zbiorowa pt. *Zwykły żołnierski los. Jeńcy wojenni na Pomorzu Zachodnim (1939–1945)*, pod redakcją Jolanty Aniszewskiej, Renaty Kobylarz-Buły i Piotra Stanka. Współwydawcami są CMJW w Łambinowicach-Opolu, Gmina Borne Sulinowo i Muzeum w Stargardzie.

23 lipca

- W muzeum i na terenie Miejsca Pamięci Narodowej w Łambinowicach odbyły się warsztaty historyczne dla uczestników Międzynarodowego Obozu Letniego – Workcampu – zorganizowanego przez *Meeting-point Music Messiaen* z Görlitz. Wzięło w nich udział 30 wolontariuszy z Niemiec, Polski i Włoch.

24 lipca–3 sierpnia

- W Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach odbywał się XVI Międzynarodowy Obóz Młodzieżowy, w którym uczestniczyło 35 młodych ludzi z Niemiec, Ukrainy i Polski. Organizatorami przedsięwzięcia byli: Kuratorium Oświaty w Opolu i Niemiecki Krajowy Związek Opieki nad Grobami Wojennymi Nadrenii-Palatynatu. Kończące obóz tradycyjne „Święto Pamięci” obchodzono 3 sierpnia. Wzięli w nim udział przedstawiciele władz wojewódzkich, powiatowych i gminnych, deputowani i radni, reprezentanci Konsulatu Republiki Federalnej Niemiec w Opolu, działacze mniejszości niemieckiej, przedstawiciele organizatorów oraz dyrekcji i pracowników muzeum.

29 lipca

- W opolskiej siedzibie muzeum otwarto wystawę czasową pt. „Powstanie Warszawskie w oczach fotoreporterów”, przygotowaną przez Muzeum Historyczne m. st. Warszawy.

Sierpień

1 sierpnia

- Przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf w Łambinowicach złożono kwiaty dla upamiętnienia 67 rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego.

- 11 sierpnia – W Pałacu Elektorskim w Trewirze (Nadrenia-Palatinat, Niemcy) została otwarta wystawa czasowa pt. *„Kriegsgefangene – eine europäische Erinnerung. Łambinowice – Museum und Gedenkstätte / Jeńcy wojenni – europejska pamięć. Łambinowice – muzeum i miejsce pamięci”*.

Wrzesień

- 1 września – Przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych uroczyste upamiętniono 72 rocznicę wybuchu II wojny światowej.
- 5 września – W Opolu otwarto ekspozycję stałą pt. „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach – dziedzictwo regionalne, narodowe, europejskie”. Wystawa w interesującej formie przedstawia skomplikowaną historię tego miejsca, zarówno poprzez znajdujące się na jego terenie obiekty, jak również poprzez dramatyczne losy ludzi, którzy w wyniku wojen trafiali do obozów w Lamsdorf/Łambinowicach.
- 11–12 września – W Łambinowicach, w ramach projektu „Łambinowice – Osthofen – Hinzert” odbyło się I seminarium dla uczniów z Polski i Niemiec, podczas którego 40 uczestników poznawało historię miejsca pamięci i jego stan współczesny.
- 15 września – „Harc mistrz Aleksander Kamiński – życie służbą, służba życiem” to tytuł wystawy czasowej Muzeum Harcerstwa w Warszawie, prezentowanej w opolskiej siedzibie muzeum. Wernisaż uświetnił kilkunastominutowy występ artystyczny, przygotowany przez uczniów PG nr 5 w Opolu, a poświęcony bohaterowi wystawy i patronowi ich szkoły, a zarazem wybitnemu pedagogowi, żołnierzowi Armii Krajowej i przywódcy Szarych Szeregów.
- 21 września – Pasaż Teatralny w Görlitz to trzecie w tym roku miejsce prezentacji wystawy czasowej pt. *„Kriegsgefangene – eine europäische Erinnerung. Łambinowice – Museum und Gedenkstätte / Jeńcy wojenni – europejska pamięć. Łambinowice – muzeum i miejsce pamięci”*.

Październik

- 6 października – W Łambinowicach upamiętniono 67 rocznicę przybycia pierwszego transportu powstańców warszaw-

skich do Stalagu 344 Lamsdorf. Tego dnia odbyły się spotkania byłych powstańców – Wandy Broszowskiej-Piklikiewicz, Henryka Łagodzkiego, Kazimierza Czaszy, Jerzego Zakrzewskiego, Henryka Kasprzaka oraz Romualda Malinowskiego, z młodzieżą kilku szkół województwa opolskiego. Przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf odczytano Apel Pamięci. Żołnierze 10. Opolskiej Brygady Logistycznej salwą uczcili pamięć zmarłych i pomordowanych jeńców obozów w Lamsdorf, a wszyscy uczestnicy złożyli kwiaty i zapalili znicze. Ostatnim akcentem obchodów była projekcja filmu pt. *Powstanie w bluzce w kwiatki. Życie codzienne kobiet w czasie Powstania Warszawskiego* i spotkanie z Anną Czerwińską, jedną z autorek filmu.

26 października

- W opolskiej siedzibie muzeum odbyło się spotkanie z prof. dr. hab. Andrzejem Janowskim, autorem książki pt. *Być dzielnym i umieć się różnić. Szkice o Aleksandrze Kamińskim*.

Listopad

21 listopada

- W Opolu otwarto wystawę czasową pt. „Minęło 100 lat... (1909–2009). Kilka obrazów z życia gen. Elżbiety Zawackiej «Zo»”. Ekspozycja została przygotowana przez Fundację gen. Elżbiety Zawackiej, „Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowe Służby Polek”. Gościem specjalnym była kurator tej wystawy, Katarzyna Minczykowska-Targowska, historyk, archiwistka, wiceprezes zarządu fundacji i autorka książki pt. *Elżbieta Zawacka, „Zelma”, „Sulica”*. Podczas spotkania odbyła się projekcja filmu, poświęconego bohaterce wystawy, pt. *Miałam szczęśliwe życie*, zrealizowanego przez Marka Widarskiego.

28 listopada–2 grudnia

- W siedzibie muzeum w Łambinowicach po raz szósty zorganizowano Dni Otwarte. W tym roku uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z pracą muzealnika, zarówno w zakresie gromadzenia, przechowywania oraz konserwacji zbiorów, jak i naukowego ich opracowywania i udostępniania na wystawach.

30 listopada

- W Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie odbyła się promocja książki pt. *Zwykły żołnierski los. Jeńcy wojenni na Pomorzu Zachodnim (1939–1945)* pod redakcją Jolanty Aniszewskiej, Renaty Kobylarz-Buły i Piotra Stanka.

Grudzień

9 grudnia

- W Łambinowicach miało miejsce spotkanie świąteczno-noworoczne pracowników i emerytów muzeum.

Od stycznia do grudnia 2011 r. w łambinowickiej siedzibie muzeum były eksponowane cztery wystawy stałe: „Jeńcy polscy w ZSRR”, „Obozy jenieckie w Lamsdorf/Łambinowicach 1870–1945”, „Radzieccy jeńcy wojenni w Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf”, „W niewoli niemieckiej” oraz jedna wystawa czasowa własna: „Wystawa fotografii Sławoja Dubiela i Sławomira Mielnika ze spektaklu pt. «Życ za wszelką cenę»”. W Opolu były zaprezentowane dwie wystawy stałe: „Opole. Minorytów 3” i „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach – dziedzictwo regionalne, narodowe, europejskie” oraz trzy wystawy czasowe własne: „Książka w obozach polskich jeńców wojennych na terenie III Rzeszy i krajów okupowanych (1939–1945)” i „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach w obiektywie” i „W krzywym zwierciadle. Jeńcy wojenni w obozach Wehrmachtu”. W Opolu prezentowano także pięć wystaw czasowych obcych: „Haremistrz Aleksander Kamiński – życie służbą, służba życiem”, „Kobiety w Wojsku Polskim. Historia i współczesność”, „Minęło 100 lat... (1909–2009). Kilka obrazów z życia gen. Elżbiety Zawackiej «Zo»”, „Powstanie Warszawskie w oczach fotoreporterów” i „Sybiracy – patrioci – tułacze. Losy deportowanych Polaków w latach 1940–1956”.

Na terenie całego kraju oraz w Niemczech w różnych ośrodkach i instytucjach prezentowano osiem wystaw czasowych: „Bóg się rodzi, moc truchleje...» Święta Bożego Narodzenia w niewoli niemieckiej i radzieckiej podczas II wojny światowej”, „Jeńcy wojenni – europejska pamięć. Łambinowice – muzeum i miejsce pamięci / *Kriegsgefangene – eine europäische Erinnerung*. Łambinowice – *Museum und Gedenkstätte*”, „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach w obiektywie”, „Na nieludzkiej ziemi. Jeńcy polscy w ZSRR”, „Polski teatr w obozach jenieckich Wehrmachtu (1939–1945)”, „Portrety jeńców”, „W krzywym zwierciadle. Jeńcy wojenni w obozach Wehrmachtu”, „Życie sportowe żołnierzy polskich w niewoli niemieckiej w latach 1939–1945”.

Iwona Biegun